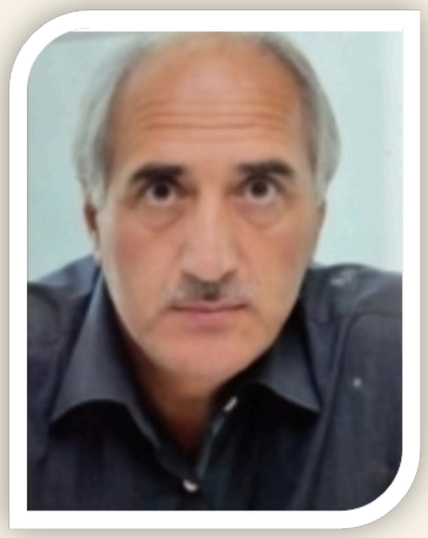
AKADEMİK DİL VE BİLİM DİLİ TÜRKÇE YOLCULUĞUMUZ - (1)

ŞABAN KUMCU

"Yunus Emre'nin dilini anlamayan Türk münevverlerinin kafasında Voltaire' in Fransızcası hala saltanat sürüyor."

Peyami Safa

"Fransızca gururlu bir dildir. Kelimelerin kendi belirlediği düzene boyun eğmesini ister.…İyi yazılmış bir Fransızca metin, bir mermer blok gibi sağlam ve pürüzsüz olmalıdır. … Fransızca kelimelerin ve anlamların birbirini net bir şekilde takip ettiği bir dildir. Fransız dilini yöneten şey, zihin berraklığıdır. Bu yüzden Avrupa'nın ortak dili olmuştur."

Voltaire

Siham-ı Kaza… Kaza ve Kader Okları….

Baki ve Galip gibi eskileri, Ziya Paşa ve Namık Kemal gibi dünküleri, Yahya Kemal ve Mehmet Akif gibi yakın zamandaki şairlerimizi anlamayan, tarihinden, dilinden ve edebiyatından kopan yarının gençleri, bugünküleri okuyamayacaklar, okusalar da anlamayacaklardır. Tarihinin sürekliliğini kaybeden bir millet her şeyini kaybetmeye mahkumdur. Hafızası parça parça kopmuş bir akıl hastası gibi hatıralarıyla ve benliğini oluşturan bütün varlık unsurlarıyla ilgisi kesilecektir. Yabancı tesir ve müdahalelere, vesayete hazır ve muhtaç bir halde ; önce bağımsızlığını sonra da bütün milli şahsiyetini beraberinde de varlığını kaybedecektir…

Ömrünü milli kültüre adayan, Türkiye Cumhuriyeti Profesörü ünvanlı, moleküler biyofizik ve biyokimya alanlarında dünya çapında ün yapmış, Türk Anştayn'ı (Einstein'i) Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu da Türkçe konusunda çok hassastır. Gençlere şu tavsiyelerde bulunur.

-Gençler, maddiyatla maneviyatı dengeleyin. Formülünüz bilim artı gönül olsun. Bu iki kanadın biri eksik olursa ne kendinize ne insanlığa hayrınız olur. "
-Türkçe olmadan Türkiye olmaz.
-Türkiye'nin kurtuluşu, Türkçe'nin kurtuluşuna bağlıdır.
-Dil gidince ne beyin kalır ne ciğer ne kişilik ne bağımsızlık
-Decartes'i bilen fakat Gazali'yi hiç duymamış bir Türk genci düşünülemez.
-Hindistan'ın Hindu diline dönme çabası içindedir. Türkçe kendi kendini türetme yeteneğinde bir dildir.
-Türkçe matematiğe ve sayı bilimine, (dijital) teknolojiye fevkalade uyumlu bir dildir. Fen bilimlerini yabancı dille öğretmek Türk çocuklarını geri bırakır.
-Kelime, laf, tabiat, sohbet, rahmet, sözcük, söz, doğa, söyleşi de Türkçedir.

Türkçe, sözlüğü fakir, kelimesi az, olanların da yarıdan fazlası Arapça ve Farsça bir dil midir..? Hayır!… Türkçe, sözlük fakiri bir dil değildir. Kullandığımız Türkçe kelimeleri ilave ettikçe dilimiz zenginleşecektir. Bu girişten sonra kendimize şu soruları soralım:

-Neden kabul edilen bilim dili Yunan ve Latin ağırlıklıdır..?
-Neden İngilizce bilim ve iletişim diline dönüşmüştür..?
-Neden kültür, sanat, edebiyat, felsefe, bilim ve teknik dallarda özel anlam taşıyan kelimelerin ve kavramların (terminolojilerin) Türkçesi, öncelikle sözlüklerimizde yerini almıyor..?
-Türkçe kenarda köşede kalmış, az konuşulan, günün gereklerine, tekniğine, bilimine yetmeyen, iç yapısı zayıf, cılız, önemsiz bir dil midir..?
-Hayır!...
-Türkçe Ural-Altay dil grubunun temel dilidir. Batılı dilcilerin hayranlıkla ifade ettikleri gibi, bir matematikçi tarafından düzenlenmiş hissi veren, kendi içinde türetilebilen, her yeni konuya yetişebilecek güçte, işlek bir dildir.
-Türk dili bir bütündür.
-Matematik, fizik ; İngilizce, / mühendislik ; Almanca, / edebiyat, sanat ; Fransızca, / terimler, kavramlar ; Arapça, Farsça, Latince, Eski Yunanca, / sokaktaki dil ; Türkçe olamaz.
-Dilin hiçbir ucu yabancı dillerin boyunduruğuna kaptırılamaz.

12 Temmuz 1923'te "Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ni kuran Atatürk'ün gayesi, ilmi inceleme ve araştırmalar ışığında, Türkçe'nin çeşitli meselelerini halletmekti. Burada alınan tavsiye kararları şunlardır.

-Türkçe'nin tarihi gelişmesi araştırılarak mukayeseli dilbilgisi kitabının yazılması.
-Türkçe'nin bugünkü dilbilgisinin yazılması.
-Türk lehçelerinin sözlüklerinin hazırlanması.
-Bugünkü Türkçe'nin yani Türkiye Türkçesi'nin sözlüğünün yapılması.
-Bütün ilimler ve teknik terimler için Türkçe karşılıklar bulunması.
-Yabancı bilginlerin Türk dili üzerinde yaptıkları araştırmaların Türkçeye çevrilmesi.

Atatürk'ün gördüğü bu ilmi ve tarihi gerçekler, 1935'ten itibaren dil devriminin asıl gayesine yönelmesini sağlamıştır. Yahya Kemal, Ömer Seyfettin, Refik Halid, Reşat Nuri, Peyami Safa gibi yazarların kaleminde tam kıvamını bulmuş, yaşayan Türkçe milli yazı dili olarak kabul edilmiştir. Yaşayan dil yerinde saymaz. İdrak olunan devrin karşımıza çıkardığı maddi, manevi, fikri yeni ihtiyaçları karşılamak mecburiyetindedir. Bunun için var olan kelime köklerinden hareketle dilbilgisi kurallarına bağlı kalınarak elbette yeni sözler üretilecektir.Hatta gerekirse bazı kurallar değiştirilebilir. Ama asla, yüzyıllar boyu kültürümüzün duygu ve düşünce imbiğinden geçip gelmiş, zengin bir anlam hazinesi barındıran sözler, deyişler, deyimler, netlik kazanmış kurallar ve ortak şuurda yer etmiş zevkler, geçici hevesler ve kaprisler yüzünden atılamaz, terkedilemez.

Bir milletin ruhu, diline giren kelimelerin ırki köklerinden ve geldiği kültürde uyandırdığı farklı duygu ve düşüncelerden değil, kullanıldığı dildeki edebi metinlerde kazandığı yeni anlamlar ve ifade şekilleriyle beslenir, zenginleşir. Bu ruhu aksettirmeyen kelimeler öz Türkçe de olsalar Türkçe sayılmazlar. Mesela, Arapça "hal" kelimesinin Türkçemizde aldığı zengin ve özel manalar da böyledir. "İnsan hali, dalgınlığa geldi" cümlesini "insan durumu dalgınlığa geldi", "bana bir hal oldu" yerine "bana bir durum oldu" şeklinde ifade edemezsiniz. Bu Arapça kelimenin yerine konulacak herhangi bir Türkçe karşılık, o kelimeden daha yabancı hale gelir. Hem Latince'de hem Grekçe'de "idea" kökünden gelen "ideal" kelimesini "mefkure" ve "ülkü" kelimeleri sıfat halindeki "ideal"in en basit manasını bile karşılayamaz. "Ne ideal hayat!" "ne ideal güzellik" yerine "ne ülkü hayat", "ne mefkure güzellik" diyemeyiz.

Kelime canlıdır. Kendi kendine ölmezse onu öldüremeyiz. Kovulursa başka memleketlerde ve dillerde yaşarlar. Kitap, mehtap, memur, manzara, gurur, acele, zehir gibi, Arapça ve Farsça kelimelerinin yerine, betik, ayaydın, işyar, görü, kıvanç, ivedi ve ağu kelimelerini getirilse bile daha önceki kelimeleri hafızadan silemeyiz. Bin yıllık edebiyatımızda aydın ve halk dilinde yaşayan kelimeleri öldürmek mümkün olmadığı için yerine daha güzellerini getiremiyoruz. Çünkü her kelimenin kendisine has bir hayatı, kaderi, tarihi her kullanılışında canlanan hatıraları ve çağrışımları vardır. Her kelime kuvvetini bu yaşanmışlıklardan alır.

Ölmeye niyeti olmayan canlı kelimeleri öldürmek mümkün olmadığı gibi, yaşamış, devrini tamamlamış ve kendiliğinden ölmüş eski kelimeleri diriltmek ve yenileştirmek de mümkün değildir. "Manzara"nın yerini alan "görü" gibi. Bazı kelimeler ölmezler, dilden kovulurlar, başka memleketlerin dillerinde yaşarlar, Yüzyıllar sonra dönüp geri gelirler. İngilizce "Flirt" kelimesi, aslında Fransızcadır. Yüzyıllar sonra, "Flört" olarak Fransızca'ya geri dönmüştür.

Peyami Safa

Her dil "halk dili" ve "ilim dili" olmak üzere ikiye ayrılır. Her ilmin kendine mahsus bir dili olması anlam karışıklıklarını önlemeye yaradığı gibi, aynı kökten bilimle ilgili terim oluşturulmasında da faydalı olur. Bilim dilini halk diline indirdiğimiz takdirde kelime hazinesi fakirleşir. Dil, düşünce inceliklerini ifadeden aciz kalır. Halbuki birçok hakikatler bu inceliktedir.

"Kuşak" somut bir kelimedir. Köylü ağzında basit bir manası vardır. Kuşak, potur, şalvar, çarık gibi kelimeleri mecazi bakımdan manalandırırsak, medeni dillerde iki yüz bini aşan kelime sayısını Türkçe'de iki bine indiririz. Kuşak kelimesini kullanırken, "Nesil" kelimesini sözlüğümüzden atamayız. Nesil, üreme, soyu devam ettirme anlamında Arapça kökenli bir isimdir. Geniş bir yelpazesi vardır. İrfanımızı oluşturan yazılı ve sözlü eserlerde yerini almış, milli heyecanımızın ve kültürümüzün bir parçası olmuştur. Türkçemizi zenginleştirmektedir. Biliyoruz ki Shakespeare eserlerinde otuz bine yakın ayrı ayrı kelime kullanmıştır. Onun zamanında İngiliz köylüsü üç yüz kelime ile konuşuyordu. Türkçemizi sırf köylü diline indirerek basitleştirirsek yarı vahşi bir kabile dili haline getiririz.
Türkçemizde" ya da" diye bir kelime yoktur. Atasözlerimizde manzum ve mensur edebiyatımızda "ya da" ya rastlanmaz. "Ya devlet başa ya kuzgun leşe" , "Hangisini alsam gülü yahut ki camı ya seni" Ya bağlacı Farsçadır.Türkçe'deki "yahut"un hafifletilmişidir. Türkçe'de "ya" ve "da" iki bağlaç bir arada kullanılmaz. Doğru olanı "veya" dır.

Atatürk ve bilim dili Türkçe çalışmaları…

Osmanlı medeniyetinden Cumhuriyet'e geçişte, kavramları anlamca sağlamlaştırılmış, dilbilgisi kuralları ve imlası belirginleşmiş, üslup zevki yüksek seviyelere ulaşmış bir Türkçe'nin geliştirilmesi gerekiyordu. Klasik medeniyetimizin dili olan Osmanlı Türkçesi'nde, Arapça ve Farsça'dan edinilip kazanılmış kelimelerin, kavramların ve terimlerin Türkçeleştirilmesi mecburiyeti vardı. Atatürk 1932'de yayınladığı bildiride şöyle diyordu.
"Batı dillerinin hiçbirinden aşağı olmamak üzere, onlardaki kavramları anlatacak keskinliğe açıklığa haiz, Türk bilim dili terimleri tespit edilecektir."

Atatürk'ün çizdiği bu hedefler ışığında, felsefe, matematik, gök bilimleri, yer bilimleri, fizik, kimya, hayat bilimleri, ruh bilimi, sanatlar, askerlik, spor ve teknik konularda dil çalışmaları hızlandı. Türkçe terimlerin tespitine geçildi. Atatürk bu çalışmalara bizzat eşlik etti. Burada alınan kararlar şunlardır.

-Türkçe her dalda işlenmeli, kural ve söz zenginliğinden faydalanıp her meslek ve her konu için yeni Türkçe terimler bulunmalıdır.
-Türkçe, bilim, edebiyat, teknik, sanat, iktisat gibi her dalda öğrenim dili olarak yerleşmeli, eğitim milli olmalıdır. Bugün bilimin hiçbir sınırı yoktur ki Türkçe ile ifade edilmemiş olsun.
-Bilim dili Türkçeyi geliştirmek için kavramlar, terimler ve düşünce dünyamızda var olan binlerce kelime, Türk fikir hayatına kazandırılmalı, zengin bir kültür dili oluşturulmalıdır.
-Dil, düşüncenin ifade vasıtasıdır. Kavramlar zihinlerde yerini alırken, üslup kaybedilmemelidir.

Bilim dili Türkçe çalışmalarına, terimlerin Türkçeleştirilmesiyle başlanmıştır. Atatürk, 1937 eğitim ve öğretim yılında okullarda okutulmak için yazdığı 44 sayfalık geometri kitabında Arapça ve Farsça olan terimlerin Türkçe karşılıklarını bulmuş, terim çalışmalarının etkilerini görmek için okullara gidip matematik derslerine girmiştir.

Eski terimlerin yerine bulunan, yeni terimlerden örnekler :

"bu'ud - boyut, / satıh – yüzey, / kutur – çap, /nısf-ı kutur – yarıçap, / kavis – yay, / muhit-i daire – çember, / zaviye – açı, / re'sen mütekabil zaviyeler – ters açılar, / zaviyetan'ı mtabadiletan'ı dahiletan – iç ters açılar, / kaide - taban, / ufki – yatay,/ şakuli – düşey, / amud – dikey, / zaviyetan-ı mütevafikatan – yöndeş açılar, / vaziyet – konum, / müstatil – dikdörtgen, / muhammes – beşgen, / müselles-i mütesaviyü'l-adla – eşkenar üçgen, / müselles-i mütesaviyüs'sakeyn – ikizkenar üçgen, / münharif – yamuk, / mecmu – toplam, / nisbet – oran, / tenasüb – orantı, / mesaha-i sathiyye – alan, / müştak – türev, /müsavi – eşit, / mahrut – koni, / faraziye – varsayım, / hat – çizgi, / mukavves – eğri, / seviye – düzey, / dılı – kenar, / muvazi – paralel, / menşur – pirizma, / hattı mail – eğik, / veter – kiriş, / re's – köşe, / zaviyei hadde – dar açı" gibi.

Burada dikkat etmemiz gereken husus, terimlerin Türkçe köklerden yapılması ve dilbilgisi kurallarına uygun olmasıdır. Türk dilbilgisini ve yerleşmiş yazım kurallarını sabitleştirirken, dil ve üslup uzmanlarının disiplinine ihtiyacımız vardır. Deyim, terim, deyişlerle ağız yapımıza ve hançeremize uygun yeni kelimeler türetme işi, tecrübe, bilgi ve birikim sahibi dil uzmanlarımız tarafından yapılmalıdır. Yeni kelimeler üretilirken yazı diliyle, konuşma dili arasındaki farklılıklar giderilip, hayat ile okul arasındaki uçurum ortadan kaldırılmalıdır. Bunun için, gösteriye, tezahürata değil, bilgili ve yetkili olduğu kadar çalışkan, irfan sahibi dil araştırmacılarına ihtiyacımız vardır.

Türk milleti, yüzyıllar içinde, Arapça, Farsça veya Batı dillerinden dilimize giren birçok kelimeyi kendi ağız yapısına uydurmuş, telaffuzunu kendi hançeresine göre değiştirmiştir. Bazılarına da yeni anlamlar kazandırmıştır. Bu kelimeler halkımız için yabancı olmaktan çıkmış, dilimiz bu kelime ve kavramları kusursuz bir biçimde Türkçeleştirmiştir.

Büyük düşünce adamı Ziya Gökalp, Osmanlı klasik kültürü ve medeniyetinden, Cumhuriyet dönemine geçişimizde halkın konuşma dilinde var olan kelimelerin, tasfiyecilik yoluyla sözlükten çıkarılmasına karşı çıkar ve dahiyane bir çözüm üretir.

"Türkçeleşmiş Türkçe…"

Halkın dilinde, haste - hasta, / hafte - hafta, / nerdüban-merdiven, / çarçübe - çerçeve, / gavga - kavga, / bekre - makara, / zukak -sokak, / pare - para, / midenüvaz - maydanoz, / şeftalu - şeftali, / alam-ı sağma - eleğim sağma, / balimüzü - bal yemez,/ Ankara'da bir pınarın adı olan Zülfazıl'ı - solfasol, /telgraf çekme - tel çekmek şeklinde telaffuz edilmektedir. Böylece konuşma ve yazı dilimizde Türkçemizin zenginliği olarak kabul edilen binlerce yabancı kelime, Büyük Türkçe Sözlüğümüzde yerini almıştır.

Ziya Gökalp'ın Türkçemizi, koruyan, geliştiren, zenginleştiren ve dilde kavram kargaşasını ortadan kaldıran bu uygulaması ve yaşayan Türkçe çalışmaları, tasfiyecilik ve uydurmacılık yoluyla baltalanmış, kesintiye uğratılmıştır. Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu "Türkçe'nin Karanlık Günleri Kitabı'nda bu çarpık dil anlayışına eleştirilerini dile getirir. Bir yüzyıl içinde üç neslin birbirini anlayamaması durumu (keyfiyeti) sadece Türkiye'de görülür.

Burada şunu açıklıkla ifade etmeliyiz ki dil ve kültür aşınmasından, anlamların ve kavramların kaybolmasından (erozyonundan) şikâyet etmek, Osmanlıca olan terimlerin değiştirilmesine karşı olmak değildir. Bu terimlerin mutlaka Türkçe karşılıkları bulunmalıdır. Eleştirimiz, dil bilimiyle hiçbir ilgisi olmayan sorumsuz ve bilgisiz kimselerin kelime uydurmayı meslek haline getirmeleridir. Bu hadsiz davranışlar milli birliği ve beraberliği tehlikeye düşürmektedir.

Bugün tarladaki köylünün, fabrikadaki işçinin, okuldaki çocuğun ve sokaktaki vatandaşın anladığı, kullandığı ve yabancı asıllı olduğunu dahi bilmediği Türkçemizde var olan ve bin yıldır kullanılan "akıl, şuur, zekâ, vicdan, kalp, beden, ruh, can, namus, şeref, haysiyet, din, iman, kitap, kalem, defter, dünya, ahiret, cennet, cehennem, vatan, millet, devlet, zafer…gibi yüzlerce kelimeyi masa başında uydurma kelimelerle değiştirmeye kalkmak Türk irfanına ihanettir.

Hayat veya ömür yerine yaşantı, yaşam deniliyor. Yaşantı ancak hayat tecrübesi manasına gelir Tavsiye etmek yerine öğütlemek denemez. Birini öğütlemek kötü harekete teşvik etmek, kışkırtmak anlamına gelir. Türk milleti bunu öyle anlar. Çok defa yerine çoğun olmaz. Sadece yabancı asıllı kelimeleri değil, "alın yazısı, düşünce, sensizlik, korkunç, yalvarmak, yakınmak, bütün" gibi Türkçe kelimeleri dahi uydurma kelimelerle değiştirmek akıl dışı bir davranıştır.

Batı dillerinden gelen ve henüz halk tarafından benimsenmemiş olan "komisyon, delege, personel, kontrol, enformasyon, konsorsiyum, solist, mönü, seksiyon, sektör, tekstil, protokol, brifing, enstantane, deklarasyon" gibi kelimelere ses çıkarmayanların, Türk milletinin iliğine işlemiş, ruhuna sinmiş, "hayat, ömür, cesaret, ahlak" gibi yüzlerce kelimeyi dilden atmaya kalkışması bu milletin değerlerine düşmanlıktır. Bu konuda en ideal örnek, Atatürk'ün ölümünden önce benimsediği, konuşma ve yazı dilinde birbirimizi anladığımız ve tadına vardığımız dil, "yaşayan Türkçedir."

Sanskritçe, Çince, Yunanca, Latince, Arapça, Farsça, Fransızca, Almanca, İngilizce gibi felsefe dillerinin hepsinde gördüğümüz ortak payda, bunların az veya çok korumacı oluşlarıdır. Bu anlayışı prensip haline getirmişlerdir.

Kurallı olmayan bir dil, felsefeyi, dolayısıyla onun türevi olan bilimleri taşıyamaz, ifade edemez. Bizim buradaki asıl çabamız Türkçe'nin net kuralları olan bir dil olmasıdır.

Prof. Dr. Şaban Teoman Durali, "bir dilin felsefi dile dönüşebilmesi için öncelikle güçlü bir edebi olgunluğa ve derinliğe erişmesi gerekir" der. 1069 yılında Türk edebiyatının ilk şair ve düşünürü Yusuf Has Hacip, Türkçe'nin ifade kabiliyetini ispat etmek için, Türk dilinin ilk Felsefe ve Bilim Sözlüğü olan Kutadgu Bilig isimli eserini kaleme almıştır.

Teoman Durali Hoca'ya göre ; "her anadil felsefe yapma sanatına elverişli değildir. Bir dilin felsefe yapma sanatına elvermesi için onun yüksek derecelerde kavramlaşmış ve dilbilgisi kurallarının şematik bir biçimde belirlenmiş olması mecburidir. Böyle olanlar üstün medeniyet dilidirler. Yüksek medeniyet seviyesine erişmemiş bir dilde felsefe yapılamaz.

Tabi, üstün medeniyet diline sahip her toplum veya millet, ille de felsefe üretir diye bir kural yoktur.

Türkçe'nin bilim dili olabilmesi için her alanda ilmi araştırmalar yapmak, bilim üretmek, bilimi doğrudan üretebilme gücüne sahip olmak gerekir.Türk aydınının ve dil kurumumuzun birinci görevi ; yabancı dillerden dilimize giren kelimelerin, terimlerin ve temel kavramların Türkçe karşılıklarını bulmaktır. Bilim insanlarımızın, yazarlarımızın ve düşünürlerimizin de bu kelimelerin Türkçelerini kullanmalarını ve bundan gurur duymalarını istiyor ve bekliyoruz.

Akademisyenlerimiz ve Türkçe üzerine kafa yoran her kesimden aydınımız ; yazı dilimizde Türkçesi veya eş değeri olan kelimeleri ve kavramları tercih etmelidirler. Türk Dil Kurumu, son yıllarda yaptığı çalışmalarla sözlüğümüze yüz binlerce kelime, terim, deyiş ve deyim kazandırmıştır. Bilim dilinde, Latince, Yunanca, Fransızca, İngilizce Arapça, Farsça kelimelerin karşılıklarını üretebiliriz. Bizim "Computer" e "bilgisayar" dediğimiz gibi. Fransızlar da "computer" kelimesine anında karşılık bulup "l'ordinateur" demişlerdir.

Bilim ve teknolojide yarış bitmez ve bitmeyecektir. Ancak, bilim, teknoloji ve sosyal bilimlerde, yeni buluşları ve icatları, yazı dilimizde ilk üretenin bulduğu isimle yazmak gibi bir kural yoktur. Çok yeni ve hiç bilinmeyen bir kelimeyse önce Türkçesini sonra yabancı kökendeki ismini parantez içinde yazabiliriz. Akademik dilde orijinal olayım, makalem sınırlı bir kesim tarafından alkışlansa da yeter, içinde çok az Türkçe kelime dahi olsa, "bilim dili çerçevesinde!.."".katıksız orijinal yazayım" demek taklitçiliktir.

Türkçemizin geleceği söz konusuyken, böyle tuhaflıklara, garipliklere, Türk'ün Türk'e bilim satışı gibi anlaşılacak "eksantrik" davranışlara hiç ihtiyaç yoktur. Yayımlanan makalelerin ulaşması gereken ilk hedef Türk okuyucusu değil midir..? Akademisyenlerimizin yazılarını okurken, bin yıldır kullandığımız, ifade gücümüzü zenginleştiren ve günümüzde etkin olarak kullanılan yaşayan Türkçe kelimelerin bilinçsizce tasfiye edildiğini görüyoruz. Bu kelimelerin yerine, hafızamızda hiçbir izi olmayan, harcıalem dilbilgisi kurallarına aykırı olarak üretilen "uydurma" kelimeler, dilimizi, anlaşılmaz hale getirmiştir.

Prof.Dr.Necmettin Hacıeminoğlu

Ayrıca, Türkçe karşılıkları verilmeden yazılan yabancı terimler ve kavramlarla hem Yaşayan Türkçemizin hem de Bilim Dili Türkçemizin ölüm fermanını ilan etmiş olmuyor muyuz..? Üzülüyor, irkiliyor, tasalanıyoruz…

İçine düştüğümüz bir başka çıkmaz da bazı dil uzmanlarımızın! yabancı dillerden alınmış diye binlerce yıldır edebiyatta, bilimde ve sanatta kullanılan Türkçeleşmiş kelimeleri dahi dilimizden atıp, yerine dar anlamlı kelimeler uydurmalarıdır.

Hiç edebiyat "yazın", kültür "ekin" olabilir mi..? Yazılsa dahi tutar mı..? Son yetmiş yıldır denenen bu yersiz ve mesnetsiz uygulamalar tutmamıştır. Bu bilinçsizce davranışlar dilimizi anlaşılması güç bir kabile dili haline getirip fakirleştirmiştir. Elbette, gelişen, ilerleyen hayatla birlikte, bilim ve teknolojide yeni buluşlara ve icatlara Türkçe karşılıklar bulunmalıdır. Ancak bu iş, uzmanlarca ve büyük bir incelikle yapılmalı, milletimizi tarihi bağlarından koparmamalıdır.

Yazımızın bu kısmında, Fransız Akademisi'nin yeni kelime üretme konusunda yaptığı uygulamalardan bir örnek verelim. Fransa'da, Fransız diline ait olan bir kelime mukaddes bir emanet gibidir. Hiç kimse yaşayan bir kelimeyi "bizden değildir" bahanesiyle atamaz, böyle bir teşebbüste bulunamaz. O kelime Fransız toprağının bir parçası gibidir. Toprağının bir parçasını yabancılara vermediği gibi, bir tek kelimeyi sözlüğünden çıkarmaz. Türkçemizi de makaslamak, budamak, kuşa çevirmek, anlaşılmaz bir argo seviyesine düşürüp ilkel, gelişmemiş bir dil haline getirmek Türkçemize vurulan en büyük darbedir. Dil meselesi budalaca bir fantezi şeklinde yürütülemez.

Fransızlarda milli kültüre karşı derin bir ilgi ve hassasiyet vardır. Fransız dil bilimcilerinin kabul ettikleri kelimeler, Fransızca dilbilgisi kurallarına, estetiğine, ses yapısına (fonetiğine) ve telaffuzuna uygun olmalıdır. Ayrıca mutlaka bir ihtiyaca cevap vermelidir. Fransa'da aydınlar, akademisyenler veya gazeteciler, yeni bir kelime ürettiklerinde, bu "kelime"Fransız Akademisi'nin onayından geçmek zorundadır. Akademinin üzerinde konuşup, tartıştıktan sonra verdiği kararı tanımamak, çiğnemek kimsenin haddi değildir. Fransız aydını ilhamını milli dil zevkinden, milli dil şuurundan alır. Dil meselesi, şöhretin, menfaatin veya fikir empoze etmenin aracı yapılamaz. Dil yıkıcılarının inisiyatifine bırakılamaz.

Fransızca da "atterir" uçağın karaya inmesi demektir. Bu fiil, "toprak, kara, dünya" manalarına gelen "terre" isminden Fransızca'nın gramerine uygun şekilde türemiş bir kelimedir. Yine "amerir" diye bir kelime vardır. Denize inmek demektir. Deniz anlamına gelen "mere" isminden türemiştir. Yıllar sonra, uzay yolcuları Ay'a iniş yapınca Fransız gazeteleri Fransızca'ya yeni bir kelime kazandırmak gayesiyle "lune" ay isminden "alunir" Ay'a inmek diye yeni bir fiil türetirler.

Konu Fransız Akademisi'nde ele alınır. Akademi bu teklife "hayır" demiştir. Gerekçe şudur. "Atterir" karaya inmek anlamına gelir. Ay'da bir kara parçasıdır. "Atterir" fiili karaya inmek olunca, gerçek ihtiyaç olmadan keyfi bir biçimde, kuralına tamamen uysa dahi rastgele kelime üretilemez!.. Konu böylece kapanır. Eğer yönümüzü Batı'ya çevirmişsek, onların dil konusunda ciddiyeti bu örnekte görüldüğü gibidir. Senelerden beri yapılan çalışmaların ve tecrübelerin düz veya ters sonuçlarından alınmış dersler vardır.

Türk Dil Kurumu, belirli bir zaman için yapılan örnek çalışmaları nesilden nesile, sonsuz ve süreksiz devam ettirmelidir. Edebiyatın ve sanatın resmi teşviklere ihtiyacı vardır. Resmi ve özel kuruluşlar tarafından verilen ödül geleneği kesintisiz ve gelişerek devam etmelidir.

Halkımızın kullandığı canlı kelimeleri de muhafaza etmek şartıyla yeni kelimeler bulunabilir. Dilimizde var olan bütün kelimelere sahip çıkmalıyız. Sınavlarda sorular geniş kelime hazinemizi içine alacak şekildedüzenlenmelidir. Sadece test çocukları yetiştirdiğimiz için önümüzde Türkçe ifade gücü olmayan yüzbinlerce öğrencioluşmuştur.

Kendi dilini iyi bilmeyen bir öğrencinin yabancı dil bilmesi de çok zordur.17. yüzyılda Redhouse da var olan kelimelerin tamamı bugün İngilizce sözlükte mevcuttur. Eski alfabelerimizi en üst düzeyde ilgi göstermeliyiz. İslamiyet'i kabul etmeden önce Türklerin iki büyük dili vardı. Göktürkçe ve Eski Uygurca. Müslümanlığı benimsedikten sonra yine iki klasik edebi dil geliştirmişlerdir. Doğuda Çağatayca, Batı da Osmanlı Türkçesi. Kültür mirasımıza sahip çıkmalı, Türk milletinin asırlardır konuştuğu Türkçe ile bilgilerimizi pekiştirip, kelime hazinemizi zenginleştirmeliyiz

Yazımızın bu kısmında yıllardır dilimiz, edebiyatımız ve kültür değerlerimiz üzerinde tahribatlar yapan, tasfiyecilerin ve uydurmacıların hüviyetlerini okuyucularımıza tanıtmak istiyoruz

1) Hiçbir şeyden haberi olmayanlar, düşüncesizler ve basiretsizler…

-Yeni yetişen nesillere uydurma dil öğretip normal Türkçeyi unutturmak suretiyle onlara milli kültür hazinemizi ve dini aidiyetimizi unutturmak, inanç değerlerimizi yok etmek ve mazimizle olan irtibatını koparmak isteyenler. Böylece milli şuurdan, milli sanat, edebiyat ve fikir hayatından uzak, renksiz, köksüz ve ülküsüz (mefkuresiz) bir nesil yetişecek, beynelmilelci, milliyet duygusundan mahrum (kozmopolit) bir aydın zümre ortaya çıkacaktır.

Kendi vatanında bir başka milletin dili ile öğretim yapan bir okuldan mezun olan bir delikanlıyı hangi unsur Türk milletine bağlayacaktır..?

Hedef :

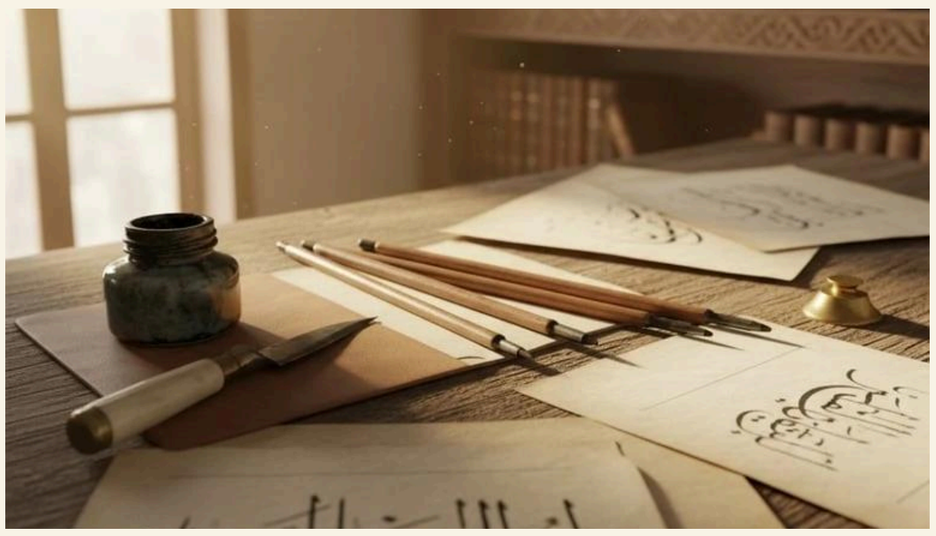
-Türkçeyi fakir, kısır, sevimsiz ve mana kargaşalığı içinde bocalayan bir dil durumuna düşürmek suretiyle yetişen aydınların öğrenme, düşünme, sanat, fikir ve ilim alanında büyük eserler yazma imkanlarını ortadan kaldırmaktır.

- Onların yeni şeyler üreten insanlar olmalarını önleyip, taklitçi, maymun ve aktarmacı hamal seviyesinde kalmalarına çalışmaktır. Türkçeyi ilim, fikir ve sanat dili olmak şerefinden mahrum bırakmaktır.

-Nitekim Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin öğretim dili olarak İngilizceyi seçmesinin gerekçesi, Türkçe ile ilim yapılamaz iddiasına dayanmaktadır. Bu yüz kızartıcı duruma, öz Türkçeciliğin çığırtkanlığını yapan, kurumlar ve kişiler ağzını açmamışlardır. Dağdaki çobanın konuştuğu dili dahi yeteri kadar Türkçe bulmayıp "özleştirmeye" kalkışanlar, Ankara'nın göbeğinde koca bir üniversite İngilizceyi tek resmi dil olarak kabul ederken susmuşlardır. Türkçe'den yana çıkamamışlardır. Vaktiyle medreselerde Arapçanın ilim dili oluşunu tenkit ederken, ecdadımızı ağır bir biçimde suçlayanlar, üniversitelerde ve sayısı yüzleri aşkın liselerde yabancı bir dille öğretim yapılmasını alkışlamaktadırlar.

-Aynı gelenekten ve inançtan gelen, Türkiye Türkleri ile dünya Türklüğü arasındaki yegâne bağ olan ortak ana dilimizi yıkıp, yerine sadece Türkiye'dekilerin anlayabileceği yeni bir dil ortaya çıkarmaktır. Böylece bugün veya yarın sınırlarımızın dışındaki Türklerle konuşmamız, yazışmamız ve anlaşmamız önlenmiş olacaktır.

-Artık Türkiye Türkleri ile Rusya'da, Çin'de, İran'da, Kerkük'te, Balkanlar da ve adalardaki Türklerin bir araya gelmeleri imkansızlaşacaktır. Ortak ana dilimiz yıkılarak Türkiye'de yeni ayrı bir dil hâkim olduktan sonra, bizim diğer Türklerle aynı soydan gelmediğimiz iddia edilecektir. Diyecekler ki Anadolu'da binlerce Rum vardı, Urartu vardı. Sümerlerden, Hititlerden artakalan halk vardı. Orta Asya'dan gelen bir avuç Türk buradaki halkla karıştı ve yeni bir millet meydana geldi. Nitekim bizim dilimiz dış Türklerin diline hiç benzemiyor… O halde ayrı bir milletiz!... Gelecekleri nokta burasıdır!…

İşin ciddiyetinden habersiz olanlara gelince…

Şuursuzlar maalesef düşüncesizlerden, basiretsizlerden daha zararlıdırlar. Çünkü robot gibi güdülür, kukla gibi oynatılabilirler. Bunlar da çeşit çeşittir. Ancak hepsinde ortak bir vasıf vardır. O da cehalettir. Hiçbiri dilin mahiyetini gerek insan gerekse toplum ve milletle münasebetini bilmez. Hepsi Türkçe'nin yapısından, tarihi gelişmesinden, milli kültürümüzün zenginliğinden ve Türk dilinin milli hayatımızdaki öneminden habersizdir.

Bunlar ;

-Uydurmacılığın Türkçeyi özleştirip daha kolay anlaşılır bir dil haline getireceğini sanan saf insanlardır.

-Ortaya atılan her yeni fikrin ve akımın arkasından şuursuzca koşan, moda meraklılarıdır.

-Kendilerinden geri kafalı, tutucu, gerici denmesinden korkan fikirsizlerdir.

-Uydurmacılığı ilericilik ve Atatürkçülüğün bir icabı sanan yarı aydınlardır.

-Hiçbir değer taşımayan makale ve kitaplarını kolayca yayımlamak imkanını bulmak isteyen şöhret ve para düşkünleridir.

-Orijinal olmak ve dikkat çekmek için yeni bir dil yaratmaya çalışan Donkişotlardır.

-İlimde, fikirde ve sanatta hiçbir varlık gösteremeyen ve bunu hazmedemeyenlerdir.

-Okullarda uydurmacı öğretmenler tarafından beyinleri yıkandığı için buna samimiyetle inanmış suçsuz gençlerdir.

-Basın ve yayın, gazete ve dergilerin telkinine kapılmış masum vatandaşlardır.

Bir de ;

-Akıl ve ruh hastalarıdır…

Devam edecek…

Kaynaklar: Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu, Türkçe'nin Karanlık Günleri, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005. / Peyami Safa, Osmanlıca Türkçe Uydurmaca, Objektif 1,Ötüken Yayınları, İstanbul, 1976.